

Forordning af 5. marts 1695 om offentlige herberge og værtshuse i Danmark.

Byrådet skal beskikke åbne værtshuse og dertil bestille dygtige personer til værter, der skal tage borgerskab inden førstkomende Mikkelssdag...

Værtshuset skal ligge et bekvemt sted i byen, i det ringeste have fire værelser med gode rene senge, fornødne ildsteder, tætte og velforarbejdede vinduer og døre, gårdstue og stalde, skjul til vogne såvel som al fornøden magelighed til de rejsendes nødtørft, så de kan være så vel logerede som hos de bedste indvånere i byen...

Kong Christian 6. 5.

Hotel Prindsen

1695 til 1995

UDGIVET I ANLEDNING AF 300-ÅRS JUBILÆET
TEKST: LOTTE FANG

Udgivet i samarbejde med:
Lotte Fang, Jyske Bank, RIR Revision, Roskilde Medicenter
og Hotel Prindsen.

Hotel Prindsen ældste historie blev skrevet i det jubilæumsskrift, som blev udgivet ved 50 års jubilæet for den nuværende bygning i 1926.

I 1976 lavede Palæsamlingerne en lille udstilling og et hefte, som førte historien op til 1976.

I 1982, da en del af Prindsen blev kulturhus, var det naturligt igen at lave en udstilling og et hefte, som fortalte om tiden indtil da.

Nu står Hotel Prindsen i Roskilde overfor et jubilæum, som kun er beskåret meget få steder i Danmark: her har været samlingssted i glæde og sorg. Her har mennesker boet, spist og arbejdet alle omskiftelser til trods i 300 år.

Siden 1876 har Hotel Prindsen smukke bygning været, som et vartegn for Algade.

Roskilde.
April 1995
Lotte Fang.

Prindsen åbner 1695.

Den 5. marts 1695 udstedte kong Christian d. 5. en forordning "Om offentlige herberge og værtshuse i Danmark", hvoraf det fremgår, at der helst inden Mikkelssdag (den 29. september) skulle oprettes åbne værtshuse i de købstæder, hvorigennem posten kørte.

Kort tid efter denne forordning blev der i Roskilde oprettet 2 privilegerede gæstgivergårde Prindsen og Hamborg Herberget. Den første på Algade den anden i Skomagergade. Mens Hamborg Herberget, som i 1804 tog navneforandring til Postgården, i dag er forsvundet, så lever den anden af Roskildes gamle privilegerede gæstgivergårde videre i bedste velgående.

Det er muligt bygningerne, hvori der 18 år senere blev indrettet gæstgivergård, er med på Peder Hansen Resens Roskilde-grundplan fra 1677, idet der i forordningen stod, at byrådet skulle:

"beskikke åbne værtshuse og dertil bestille dygtige personer til værter, der skulle tage borgerskab inden førstkommande Mikkelssdag, og kunne de ikke gøre dette, da skulle de være pligtige at tage mod rejsende i deres eget hus uden at nyde noget for den første nats værelse, ild og lys. Værtshuset skulle ligge på et bekvemt sted i byen, i det ringeste have 4 værelser med gode, rene senge, fornødne ildsteder, tætte og vel forarbejdede vinduer og døre, gårdrum og stalde, skjul til vogne såvel som al anden fornøden magelighed til de rejsendes nødtørft, at de der kunne være så vel logerede som hos en af de bedste indvånere i byen. For døren skulle der være ophængt et skilt med byens våben og påskrift, at det er et offentligt værtshus. Også æde og drikke, både for mennesker og dyr, skulle være så god, som stedets bedste indvånere der i deres egne huse kunne have, nyde eller bruge og det udi provinsen kunne være at bekomme."

De første år.

Selvom der intet vides om gæstgiveriets første år, er der ingen tvivl om at grunden, hvor Prindsen ligger i dag, har haft den samme afgrænsning siden middelalderen: Algade med Rosenhavestræde på den ene side og Sct. Ols Gade på den anden side og afgrænset mod nord af Sct. Olai kirke og kirkegård og senere af Søren Olsens boder, der også hed Søren Olsens stiftelse.

Prindsen 1721.

Det er sandsynligvis bybranden 1731, som er skyld i, at Prindsens ældste historie ikke kan skrives. Første sikre årstal er 1721, hvor Prindsen ejes af Christopher Berg. Navnet findes på den indkvarteringsliste, som blev lavet i anledning af dronning Louises bisættelse den 2. april 1721, hvor der i Prindsen indkvarteredes 2 oberster og 1 kammerjunker.

Gæstgivergården Prindsen efter branden 1731.

Bybranden 1731.

Næste gang Prindsen dukker frem er under meget tragiske forhold: den 7., 12. og 13. april 1731 hærgedes Roskilde af en frygtelig bybrand, som i det store og hele ødelagde alle bygninger på begge sider af Algade. Ilden begyndte næsten ved Stændertorvet og standsede først ved Roskilde Kloster på den ene side og Hestetorvet på den anden side.

Prindsen genopbygges.

På dette tidspunkt var gæstgiver Christopher Berg død og hans kone drev gæstgivergården videre. Det var også hende, der nu måtte prøve på, at få den nedbrændte bygning genopført. På den opgørelse over de skader branden har forvoldt står der

også ud for de enkelte ejendomme, hvad en ny bygning menes at komme til at koste. Madam Anna Cathrina Berg salig Christopher Bergs, opgav at det nedbrændte gæstgiveri havde været en bygning på i alt 69 fag, som var vurderet til 900 rdl, møbler og andet indbo vurderedes til yderligere 120 rdl. At genopbygge den nedbrændte bygning ville blive meget dyrt, derfor indskrænkede madam Berg sig til at bygge sin nye gæstgivergård på i alt 57 fag og af bindingsværk. Det ville komme til at koste hende 1600 rdl.

Det lykkedes hende at skaffe de fleste penge, men resultater af branden var for Prindsen ejerindes vedkommende: Hun havde nu et mindre gæstgiveri, men sikkert nok tip top moderne efter datidens forhold. Desuden havde hun en gæld på 610 rdl. for byggematerialer, penge hun skyldte en af byens rigmænd, rådmand Anders Rasmussen Lange.

Det var vanskeligt for madam Berg at betale sin gæld, for i 1744 beklagede Anders Rasmussen Lange sig over, at han var ”geråden i proces med enken Berg udi værts-huset Prindsen i Roskilde anlangende 200 rdl.”, som rådmanden havde ”assisteret hende med i bygningsmateriale til hendes 1731 nedbrændte gårds opbyggelse”.

Prindsens skilte.

Ved forordningen 1695 blev det fastslået, at der skulle hænge et skilt ved døren og lidt om dets udseende, men selve udformningen af skiltet kendes ikke. Det forsvandt i flammerne i 1731, men over døren til den nye bygning lod madam Berg et skilt sætte op med følgende indskrift:

Madam Berg

Madam Berg må beundres for, at det lykkedes hende at få bygget en ny gæstgivergård i en tid, hvor der ikke fandtes brandforsikring, og hvor en brand for det meste var lig med total ruin for den, branden ramte.

At det gik godt, skyldtes vel nok, at hun indskrænkede den nye bygning betydeligt og dertil opførte den af bindingsværk, men den blev bygget til sit formål og derfor nok så moderne, som det kunne lande sig gøre.

Alt tyder på, at madam Berg har været en fast og bestemt kone. Da byfogeden Holman i 1733 indklagedes for at have slået sin kone alvorligt gentagende gange, kom det under sagen frem, at hans kone havde søgt tilflugt i Prindsen hos madam Berg, og da byfogeden sendte sin tjenestepige efter sin kone, fik hun 3 gange den besked af madam Berg, at byfogeden selv kunne komme efter sin kone. Hvad han også gjorde til sidst og først da gik hans kone med ham hjem.

Madam Berg for retten.

I 1743 var madam Berg igen i retten. Denne gang var hun indklaget for politiretten den 20. marts:

“at lide dom angående den hos hende sidst afvigte løverdag aften tilladte musik. Begge byens vægtere mødte, men nogle indstævnede soldater, som på samme tid og sted med musik havde opvartet, havde nu forladt byen. Madam Berg med laugsværge mødte selv i retten og forklarede at den musik, som i hendes hus løverdag aften blev indbragt, var hende aldeles ikke med, men skete ved nogle hos hende samme tid logerende officerer, som aleneste, medens de drak the, lod disse soldater en timestid spille på instrument til deres fornøjelse, uagtet hun bad dem entholde sig fra slig musik, men da der hverken blev danset eller doublet (spillet kort), bad hun om at slippe med en kendelse på 2 mark til de fattige”.

Byfogeden von Ham var tilfreds hermed, så det blev slutningen på den indkaldelse. Det synes måske lidt mærkeligt, at der ikke måtte musiceres en lørdag aften, men det var i pietismens tidsalder.

Ejerskifte 1748.

I 5 år efter disse begivenheder drev madam Berg sin forretning videre, så solgte hun til Niels Andersen Blich, som både overtog gæstgivergården og privilegiet. Den 1. marts 1748 konfirmeredes købet. Tilladelsen til at være gæstgiver i Roskilde fik den nye vært af byrådet.

Ejerskifte 1752.

Den nye vært på Prindsen kunne åbenbart ikke trives. Allerede 2 år efter købet lejede han gæstgivergården ud til Marcus Wohlsen, som drev Prindsen i 2 år, inden N.A.Blich solgte det hele til Peder Steenstrup den 8. juni 1752. 20 dage senere stod der i magistratsprotokollen: ”Sr. Peder Steenstrup, som her i byen havde tilkøbt sig det herbergssted Prindsen kaldet, og derpå erholdt magistratens privilegium, aflagde sin borgerlige troskabsed.”

Prindsen har vanskeligheder.

Det er som om, den anden privilegerede gæstgivergård i disse år vandt frem på Prindsens bekostning. Det var især den næste ejer Peder Brønne, der flere gange beklagede sig over de svære skatter, og i 1767 klagede han også over, at hans “levebrød helt meget er stækket og aftaget siden fast alle rejsende søger og tager ind til den beskikkede vognmand i det andet gæstgiverhus Hamborg Herberg kalder”.

Da Peder Brønne var udlært drejer opgav han engang i 1780'erne at være værts-husholder og ernærede sig derefter ved sit håndværk. Han døde i 1794.

Madam Anne Marie Rosted

Familien Rosted på Prindsen.

Hvornår Prindsen overgik til den nye ejer er ikke helt sikkert, men i 1780'erne var der et nyt værtspår på gæstgivergården, og navnet Rosted blev nu knyttet til Prindsen indtil 1825, hvor madam Rosted døde den 14. juli. Anne Marie Rosted var født Borch og den 22. maj 1771 blev hun gift med landmand Carl Christian Rosted, som var forpagter på Anneberggård. Efter ægteskabet blev landmanden til værtshusholder, men Carl Chr. Rosted døde allerede i 1787 kun 46 år gammel. Nu skulle madam Rosted ikke alene opfostre deres 3 børn, hun skulle også drive gæstgivergården videre. Det var en vanskelig tid, men madam Rosted var ikke bange for at tage fat og hun formåede at give gæstgivergården et vist ry, som et godt spisested. Blandt andet fortalte en københavnsk grosserer og tømmerhandler: "Undertiden var vi også 5-6 vogne samlede og kørte til Roskilde for i gæstgivergården Prindsen hos madam Rosted at dicatere os med de dengang særdeles smagfulde Roskilde flyndere".

Francisco de Miranda.

Det var ikke alene fra hovedstaden, der kom gæster: den 15. marts 1788 kom venezuelaneren Francisco de Miranda til Roskilde på sin årelange rejse rundt i hele Europa. Han var 37 år og beskrives af samtiden som stående i sin manddoms fulde kraft. Han var en påfaldende smuk mand, høj og kraftig af skikkelse, med ildfulde brune øjne og skinnende hvide tænder. Han havde en verdensmandsagtig optræden og et dristigt og utvungent væsen.

Han var nu på vej gennem Sjælland og havde gjort ophold i Slangerup, hvor der skulde skiftes heste. I sin dagbog skrev han: "Kl. 3 kom jeg omsider afsted, men de løgnagtige kæltringer til postilloner begyndte at gå over stregen, fordi jeg ikke havde givet dem drikkepenge - sikke noget!".

Jeg fortsatte ad en ret besværlig vej på grund af den megen sne, som man mødte flere steder. Ved mørkets frembrud (ved 6-tiden om eftermiddagen) nåede jeg Roskilde (3 mil fra det foregående sted). Jeg fandt et godt logis hos madam Rosted, og postmester O. Zimmer bragte mig strax vedlagte brev fra min ven, mr. Anker, hvori han foreslår mig at vente på ham til mandag, og han sender mig den komplette liste over den danske flåde. Her giver man mig slette informationer om de aktuelle vejrudsigter for overfarten over bælterne.

Jeg drak the og derpå en fricasso, der var alt, hvad jeg fik til middag. Og så i seng kl. 11".

Den 16. 3.: "På benene kl. 7 morgen. Skrev til min ven Anker, at jeg glæder mig til hans besøg i morgen. Og kl. 10 tog jeg en åben vogn, hvilket er det almindeligste køretøj her i landet, og kørte til Ledreborg, en ejendom og et landsted, der tilhører grev Holstein, grand Veneur du Roi".

Francisco de Miranda besøgte slottet og fremhævede specielt kapellet og bibliote-

ket. Det var bidende koldt og efter et styrkende glas rom, så han Lejre og fortidsminderne, blandt andet skibssætningen, som han fik at vide var resterne af en gammel borg. Frysende i den iskolde blæst vendte han tilbage til Roskilde:

"Jeg ankom til min kro kl. 3 om eftermiddagen, godt træt. Jeg gik lidt i seng. Der kom et pigebarn, som kroens karl havde skaffet til mig, men hun ville ikke bole med mig - højst besynderligt, at der her ikke findes en tøs, som er villig? og jeg har endda aldrig følt mig så oplagt!...

Af mangel på andre bøger har jeg tilbragt aftenen med at opfriske mit studium af grammatikken efter en dansk lærebog, som jeg havde ved hånden. Og jeg havde sandelig stort udbytte af at opfriske en så nyttig videnskab, som jeg så længe havde forsmet!. Kl. 11 i seng".

Den 17. marts: "Da det ikke har været muligt at opdrive et pigebarn, stod jeg op kl. 8. og med pen i hånd skrev jeg denne dagbog til kl. 12, og da jeg så, at Anker ikke kom, gik jeg til domkirken. Kirkebetjenten kom så med nøglerne og lukkede op for mig." Efter at have beset domkirken meget grundigt forsatte Francisco de Miranda: "Jeg gik derefter udenfor, for at betragte kirken lidt udefra. Bygningen som helhed er grandios og vel proportioneret, og herfra er virkningen set på afstand såre skøn. I lige måde rådhuset, der er opført i samme arkitektoniske stil.

Bedst som jeg stod dér, helt hensunken i betragtninger - hvem ser jeg komme andre end min gode ven Anker, der var opholdt på vejen af det slette føre. Han bragte mig den gode nyhed, at premierminister Schack-Rathlou var i høj grad interesseret i og approberede ændringsforslaget og den påtænkte reform af fængslerne, og som følge heraf havde han allerede udnævnt en komité af personer, der var velskikkede dertil. Hvor det dog glæder mig!. Han fortalte mig også, at Krudener omtaler mig med stor kulde, som om jeg var en uvedkommende person eller en fjende; ja, han svarer ikke engang, når nogen taler om mig. Det vil jeg sandelig bedst tro!.

Så spiste vi til middag sammen under behagelig og fortrolig samtale - både om Norge og om Danmark!. Derpå skrev han nogle breve for mig til sine venner. Og af frygt for at sneen skulle forsvinde i nat, drog han af kl. 6. om eftermiddagen til København. Jeg satte mig til at skrive i denne dagbog for at kunne gøre det samme i morgen tidlig kl. 6.

Madame bragte mig min regning, der kun beløb sig til 4 1/2 escudos - i sandhed særdeles raisonnabelt. Kl. 12 i seng. Jeg må tilstå, at jeg i dag har haft nogle momenter af melankoli, som det kun er sket mig få gange i mit liv!."

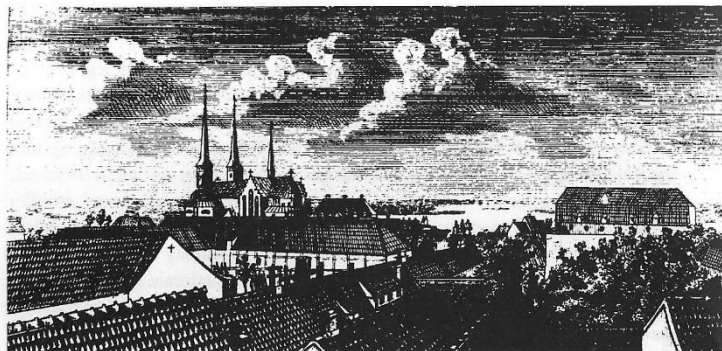
Madam Rosteds regning findes endnu blandt Francisco de Mirandas papirer. Den lyder på 4 rdl 4 mark og 12 skilling og er dateret Roskilde d. 17. marts 1788. Overskriften er "ymygst reining" og der betales blandt andet for "mad to personer 1 mark og 12 skilling", hvorimod frikaseén den første aften kostede 2 rdl. kaffe lader til at have været dyrt. For vognen til Ledreborg "som hr greven behagede at give 1 mark 3 rdl".

Næste morgen drog den fremmede fugl videre: "Hestene kom til tiden, og jeg var også på benene kl. 6 1/2, og jeg steg til vogns kl. 7.

Da vi kørte ud af byen, steg jeg af vognen for at se det så berømte kildevæld ved Roskilde, hvis vand konger af Danmark drikker". Efter besøget ved Helligkors kilde forlod Francisco de Miranda Roskilde for at tage til Ringsted.

"Besøgende" på Prindsen 1807 og 1808.

1807 da englænderne lå foran København, havde den danske kommandant afspærret hovedstaden. Det betød at mange, som var på vej dertil, strandede i Roskilde. Nogle boede hos venner og bekendte, men Prindsen var alligevel fyldt til bristepunktet. I august samme år rykkede general Wellesly ind i Roskilde med sine tropper. Igen var der nok at se til på gæstgiveriet, og endelig en forårsdag i 1808 kom de spanske hjælpetropper hvor de officerer- hovedsagelig spanske -, der ikke kunne indkvarteres på Palæet blev installeret på Prindsen.

Udsigten fra Prindsen mod nord i 1840

Madam Anne Marie Rosted.

Madam Rosted overlevede også alle sine 3 børn, så i sine sidste år havde madam Rosted sin kusines datter Agathe Johanne Hansen i huset til oplæring som sin efterfølger.

Anne Marie Rosted fik den bedste omtale af sine samtidige, som berømmede hende for hendes dygtighed "esprit, smag og tone" desuden var hun varmhjertet, for eksempel kom fhv. inspektør ved klasselotteriet P. F. Deichmann, der var flyttet til

Roskilde på grund af økonomiske vanskeligheder, hver aften lidt over syv for at indtage sit aftensmåltid: smørrebrød og et glas mælkevand, for igen at gå hjem en halv time senere. Måltidet havde kostet ham det halve af, hvad det egentlig skulle.

Den 20. november 1817 giftede Agathe Johanne Hansen sig med kaptajn Niels Christian Sveistrup, som siden da bestyrede Prindsen for madam Rosted og som blev gæstgivergårdens nye ejer efter hendes død.

N.C. Sveistrup. Gæstgiver i Prindsen og Kaptajn i Borgervæbningen.

Niels Christian Sveistrup.

Niels Chr. Sveistrup var født i Storeheddinge i 1786. Han blev student i 1804 og 4 år efter udnævntes han til secondløjtnant, uden at han tilsyneladende havde haft en forudgående militærtjeneste. I udnævnelsen benævnes han som student og det er muligt udnævnelsen er kommet, fordi han som medlem af studenterkorpset, det såkaldte Kronprindsens livkorps, havde deltaget i kampene ved Københavns belejring 1807, en begivenhed han senere fortalte levende om.

Det var indenfor militæret Niels Christian Sveistrup søgte sin løbebane. 1804 secondløjtnant i Norske livregiment, 1808 Bats jægerkorps, premierløjtnant 1812. Afsked 26. september 1815 med 90 rdl. i pension. Han renoncerede på sin pension og fik atter afskedspatent den 3. juni 1817, nu som kaptajn, men da stod han også overfor at skulle være værdsholder i Roskilde fra september samme år, først som bestyrer og fra 1825, som ejer.

Efter familietraditionen skulle det første møde mellem Niels Chr. Sveistrup og Agathe Johanne Hansen være sket, da han lå indkvarteret på Prindsen i den begivenhedsrige sommer 1808. Hvor de spanske hjælpetropper gjorde oprør i Roskilde.

Selvom kaptajn Sveistrup nu var gæstgiver, så følte han sig hele livet mere som officer. Om Niels Chr. Sveistrup skrev Jacob Kornerup følgende:

"Sveistrup var en af byens mest ansete mænd, eligeret borger (medlem af byrådet) og chef for borger- og bandkorpset. Han var, skønt han var stærkt opfyldt af "honnet ambition", en i mange henseender brav mand, hjælpsom og godgørende og ivrig for gode og smukke fremskridt i byen. Han satte skik på borger- og brandkorpset, så godt han kunne, og havde ikke ringe indflydelse på borgerne og fik dem til at anskaffe sig nye uniformer, men det var jo en umulig opgave at få gamle spidsborgere til at se ud som rigtige soldater. Til Hotel Prinsens knyttede sig de fornøjelser og fester, som fra tid til anden afbrød ensformigheden i det lille Roskilde: baller, maskerader, kanefarter, spisegilder, koncerter o.s.v., og kaptajn Sveistrup byggede til disse lejligheder en stor ny sal med galleri og tribune til musikken samt et teater, der kunne opstilles for rejssende skuespillere."

Ved de spisegilder, som Jacob Kornerup omtalte, var menuen altid den samme. Man kunne ganske enkelt ikke få andet "festmåltid" på Prindsen i N.C. Sveistrups tid: forloren skildpadde, kalvesteg og kransekage.

H.C.Andersen og andre besøgende på Prindsen.

Den 28. december 1825 skulle H.C.Andersen tilbage til Slagelse efter juleferie i hovedstaden. Han kom til at følges med secondløjtnant Thrane, som rejste i offentligt ærinde, og som derfor havde fri befordring, så turen var også gratis for

H.C.Andersen ellers havde han været nødsaget til, som året før at gøre turen til fods. I sin dagbog skrev H.C.Andersen: "I Prindsen kom en stedsøn til rektor Biørn, han trakteredede med en flaske vin, ved afrejsen takkede han mig for mit behagelige selskab (jeg sagde næppe 3 ord), udenfor Roskilde traf vi en håndværkskarl, skal vi lade den stakkel køre med, spurgte løjtnanten."

Første gang H.C.Andersen opholdt sig længere tid i Roskilde, var i august 1842. Han rejste mandag den 30. august sammen med familien Hauch fra Sorø. I dagbogen står: "Meget slet logi i Prindsen, ingen roullegardiner, så gjenboerne måtte rulle deres gardiner ned, da jeg klædte mig om. Solen brændte gloende derinde. Tjenestefolkene naturligvis fornemme i Prindsen. Hjem kl. 8; første gang sover jeg i byen, hvor kongerne sove, jeg sover slet, jeg sover i Prindsen. -Ligeover for mig synger en herre: lille Viggo vil du ride ranke, mindst troer han digteren sidder lige over for".

Denne skildring er ikke synderlig flatterende for Prindsen. Det tyder på, at H.C.Andersen har haft et værelse ud mod Skt. Ols Gade, for mod Algade er der så langt over til genboen, at det ikke ville genere.

H.C.Andersen skulle komme til at føle sig vel tilpas på Prindsen, selvom han aldrig mere overnattede der. Den 21. august 1863 var han igen i Roskilde og boede i domprovstegården. Dagen efter hentede han billetter til aftenunderholdningen og i sin dagbog skrev han: "Derpå kørte jeg med fru Ortvad hen til den aftenunderholdning Mantzius og Døcher gave i Prindsen. Det var ret underholdende, men et misgreb af Mantzius at fremsige Hostrups digt: "Fred eller krig", der gjorde et pinende indtryk og optogens med stor stilhed. Han skulle sige mit eventyr: Snemanden, men havde glemt bogen og sagde derfor: Grantræet og dernæst Keiserens nye klæder, der vakte skoggrende latter. General Wilster sad hos mig, der var mange bekendte ansigter. Hjemme drak vi vor snaps og øl".

Det var også helt unge mennesker, der følte det som den naturligste sag af verdenen

H.C. Andersen. Tegning fra 1857.

at aflægge gæstgiver-gården et besøg. I 1869 drog 2 unge mennesker på 15 år afsted: "Vi nåede da banestationen og sagde farvel til København for nogen tid. Planen for fturen var at rejse gennem Horns herred, og i den hensigt tog vi derfor først til Roskilde. Kørslen varede ikke længe, snart stod vi i Roskildes gader, og hvad var vel mere naturligt end først at tage ind i gæstgivergården Prindsen og få os lidt frokost".

Aftenunderholdning.

Mandagen den 22de August agter kongelig Skuespiller Mantzius og Operasanger Döcker at give en Aftenunderholdning i Gæstgivergården „Prindsen“.

Program.

1. Weyse: Thycho Brahes Farvel.
N. W. Gade: Aprilvise, synges af Döcker.
 2. 2den Akt af Jacob v. Tyboe, foredrages af Mantzius.
 3. J. Glæser: Feltjægeren og Danske Følkeviser. (Döcker.)
 4. Fred eller Krig af C. Hostrup.
Fædrelandssang af Ploug. (Mantzius)
 5. N. W. Gade: Knud Lavard. (Döcker.)
 6. Sneemanden og Keiserens nye Klæder. (Mantzius.)
 7. Sang af Farinelli.
N. W. Gade: Polsk Fædrelandssang. (Döcker.)
 8. Bellmanske Sange. (Mantzius.)
- Billetter á 3 Mk. erholdes hos Boghandler Gutzon Hansen og ved Indgangen, der aabnes Kl. 6. Aftenunderholdningen begynder Kl. 6½.

Programmet til den aftenunderholdning på Prindsen, hvor H.C. Andersen deltog.

En epoke slutter.

I sine sidste år bortforpagtede Sveistrup restaurationen og hotellet til gæstgiver C. Christensen, men kaptajnen blev boende i sin lejlighed på Prindsen. Den 19. marts 1874 døde kaptajn N.C. Sveistrup. Han var æresborger og æresmedlem af forskellige foreningen. Han havde ledet Prindsen i 57 år. Dermed var stedets historie som gæstgivergård slut. Nu skulle Prindsen for altid skifte ansigt.

Prindsen i 1874.

Gæstgivergården blev stillet til auktion sammen med Trægården, som Sveistrup også ejede, men ingen køber meldte sig. Da tog en kreds af borgere fat, det var justitsråd Blechingberg, agent Søren Borch, kancelliråd Gluckstadt, købmændene H. J. Kornrup, P. A. Schram og Carl Madsen, kgl. agent og brygger P. Nielsen og tømrermester Weber. De sendte indbydelser ud, som opfordrede til at være med til at tegne

Kaptajn Sveistrups tilbygning set fra gården.

aktier til køb af Prindsen og Trægården. Stiftelsen af aktieselskabet skulle foregå den 1. september 1874 og indbydelsen lød:

"Da det ved 2 afholdte auktioner har vist sig, at der ikke var nogen køber til ejendommen, ved hvem det nuværende gæstgiveri kunne ventes bevaret, og endnu mindre udsigt til, at noget nyt og bedre ville blive tilvejebragt, er undertegnede trådt sammen for at søge et selskab dannet af mænd fra land og by, der hver for sig ville indskyde 1000 rdl. for derved og ved hjælp af et større 1. prioritetslån at erhverve ejendommen og ved at nedtage de tilstedeværende gamle bygninger og på grunden opføre et til nutiden svarende hotel at afhjælpe den trang, der her i byen føles til et sådant, og som vistnok af alle må erkendes i høj grad at være til stede".

Det var den gamle bygning fra efter branden 1731 med den tilbygning, som N. C. Sveistrup havde lavet, som man nu ville erhverve og nedrive. Den gamle bygning havde patina, men var utidssvarende og som det fremgår af indbydelsen, ønskede man et moderne hotel.

Der vides næsten intet om den gamle bygnings indretning. Der er bevaret 2 billeder af kaptajn Sveistrups stuer og 2 små vers fortæller om indretningen, ellers skal man til tidsskriftet "Iris og Hebe", hvori kgl. fuldmægtig Johan Christian Hedegaard fortæller om en rejse, og hvor han har følgende at fortælle om den gamle gæstgivergård:

"Jeg sad nu i Roskilde, tog min dagbog op af lommen, men var hel forlegen, hvad jeg skulle fylde den med. Nej, tænkte jeg, blev hellere ved det, der ligger lige for næsen af dig; du sidder i Prindsen, nyder jo din bouillon i Prindsen, bestiller jo din vogn i Prindsen, snakker jo med mange slags folk i Prindsen; du kan jo da også skrive om Prindsen.

Jeg er ikke af den slags mennesker, som, når de stige af vognen, straks råbe: lad mig få et værelse for mig selv. Nej, jeg er på rejse meget selskabelig.

Jeg befandt mig altså for det meste i den såkaldte skjænkestue. Når jeg kommer ind i et værelse, lader jeg gerne mine øjne løbe rundt omkring, thi undertiden kan en ringe ting, f. ex. et på væggen hængende kobber, en snustobaksdåse ect. gøre mig bekendt med husfolkenes esprit, smag og tone.

Jeg fandt her på det store bord adskillige aviser, blek og skrivpepen. Da jeg var sulten, så tænkte jeg mere på det forestående middagsmåltid, end på avisbordet. Man befandt sig, som du ved, kjære R, meget godt i Prindsen; min compagnon og jeg gik altså med fornøjelse til vor suppe."

Prindsen nedrives 1875.

De 8 herrers indbydelse til aktietegning tillige med en grundig beskrivelse, af hvorledes man havde tænkt sig den nye bygning, stod at læse i de 2 lokale aviser Roskilde Tidende og Roskilde Avis. Blandt andet fremhævedes en teatersal og faciliteter til brug for byens foreninger. Der meldte sig hurtigt interesserede nok, så selskabet kunne dannes. Allerede den 29. april 1875 blev der på generalforsamlingen fremlagt tegninger af arkitekt Ove Petersen til den nye bygning. Mødet blev holdt på den nu dødsdømte Prindsen.

Mandag den 10. maj 1875 begyndte man nedrivningen af gæstgivergården. Postkassen, som havde været på bygningen, blev flyttet til købmand Knutzens gård på hjørnet af Algade og Skt. Ols Gade.

Der havde i den sidste tid været meget travlt på den gamle gæstgivergård, for mange skulle holde afskedsballer og afskedsgilder af enhver art, inden det var for sent. Det var det lige ved at være for det sidste maskebals vedkommende. Det afholdtes den 12. maj. Der gik ikke mange dage videre i maj måned, inden de gamle bygninger var jævnet med jorden og grundudgravningen til det nye moderne hotel kunne begynde.

Prindsens lindetræer.

Da den gamle bygning blev nedrevet, faldt også de gamle lindetræer, som foruden træerne foran Den Juelske Stiftelse var den sidste rest af de 2 rækker lindetræer, der havde flankeret byens hovedgade. Disse Prindsens lindetræer blev der hæget om ikke mindst af kaptajn Sveistrup, og når træerne skulle have deres trimning, var der virkelig noget at se på: en lang stige blev stillet op, og op klatrede gartneren eller en anden modig sjæl. I hånden havde han kaptajnens skarpslebne sabel, og nu blev træerne tilhuggede med sablen, alt selvfølgelig nøje overvåget af kaptajn Sveistrup og under hans kommando.

Prindsens lindetræer var flotte. Sammen med træerne foran den Juelske Stiftelse var de den sidste rest af en træække der var hele Algade igennem.

Skeletfund

I juni stødte man på 30-40 menneskeskeletter ikke ret langt nede i jorden. Skeletterne lå i 2 lag tæt op til hverandre. Da det var kendt, at Sankt Olai kirke havde ligget i nærheden, var det nærliggende at formode, at man var stødt på kirkegården til den forsvundne kirke, men da der var tale om så mange skeletter begravet på den måde i lag, og der tilmed ikke var spor der viste, at de havde været begravet i kister, kunne det tyde på, at det var ofre for krig eller meget mere nærliggende for en epidemi, for eksempel pest. 2 gange i byens historie har pesten raset. I 1711 menes henvend 1/2 af byens befolkning at være døde og det gik så hurtigt, at de nedlagte kir-

kegårde fra middelalderen blev taget i brug igen. Det var meget sandsynligt, at det var en pestgrav fra 1711, der var blevet fundet. Den 8. juni blev alle skeletterne taget op og begravet igen på Gråbrødre kirkegård.

Byggeriet begynder.

Den 3. august 1875 blev tegningerne godkendt af bygningskommissionen. Den 6. august var man færdig med grundudgravningen og kl. 18 blev grundstenen nedlagt af en af initiativtagerne til hotellet, borgmester, justitsråd Blechingberg. Grundstenen var indrettet således, at den kunne indeholde en zinkkasse, hvori der blev lagt det traditionelle dokument - et stykke pergament - som fortalte om den nye bygnings skabere, desuden blev der lagt nogle mønter i zinkkassen. Efter at borgmesteren havde muret åbningen til og en slutsten lagt over, udtalte han håbet om, at den nye bygning ville blive til held og lykke for byen. Derefter udbragte han et leve for det kommende hotel, og dette leve blev besvaret af forsamlingen med et nifoldigt hurra.

Så gik håndværkerne igang og den 11. december blev kransene hejst over det nye Prindsen og rejsegildet fejret. Endelig i januar 1876 blev hotellet udbudt til leje. Roskilde havde fået sit nye smukke hotel.

Hôtel Prindsen. Arkitekt Ove Petersens markante bygning

Den nye Prinds.

Det nye Prindsen blev en flot bygning med et palæagtigt ydre og det indre ikke mindre fornemt. De 8 herrers hensigt havde også været et moderne og stort hotel:

“Ejendommen Prindsens grund med påstående bygninger vil kunne erhverves for ca. 24.200 rdl. De nye bygningers opførelse anslåes til 62.000 rdl., og en delvis montering til 3800 rdl., ialt 90.000 rdl. Der agtes ifølge indbydelsen opført i Algade en bygning ca 60 alen lang og 18 alen dyb, med kælder, 2 etager og kvistetage. Hovedindkørsel, vestibule, trapper m.m. samt beværtningssværelser, klub- og læseværelser, billardværelse, et passende antal gæsteværelser, en stor butik på hjørnet af Algade og Olsegade med fornøden beboelseslejlighed mod Olsegade, en frisør- og barberstue i forbindelse med en lille badeanstalt og en mindre butik til cigar- eller anden handel; imod Olsegade en bygning på 46 alens længde, 16 alens dybde, dels i 1, dels i 2 etager, med gæstgiveri for kuske og tjenere samt port til udkørsel og en beboelseslejlighed i salsetagen; imod Rosenhaverstræde en bygning ca. 40 alen lang, 19 alen dyb, opført i 2 etager, af hvilke der i den nederste agtes indrettet en større eller 2 mindre sale, som kunne benyttes dels som auktionssal og dels som dansesal ved markeder og andre lejligheder, medens der i 2. etage indrettes en større dansesal, der tillige kan benyttes som teatersal, hvoraf den nordligste del påtænkes afgivet plads for scenen. I forbindelse med denne sal har man tænkt sig spisesale og aftrædelsessværelser anbragt i 2. etage af forhuset imod Algade”.

Arkitekt Ove Petersen.

Det var arkitekt Ove Petersen, der tegnede det nye Prindsen. Han var oprindelig tømrersvend, men fik senere sin uddannelse på Kunstakademiet, hvor han gennemgik begge bygningsklasser. Han var et kendt navn i samtiden, hvor han byggede private villaer, teatre, råduse m.m. Han benyttede træk fra den franske renaissance i sine bygninger, foruden at han arbejdede med murstenene, noget der kendetegner ham. Han blev af sin samtid karakteriseret: ”En jernflittig mand med en behændig hånd, et sikkert øje og stor praktisk sans, særlig i murstenenes anvendelse ved privatbygninger viste han smag og dygtighed”.

Borgerskabets hotel.

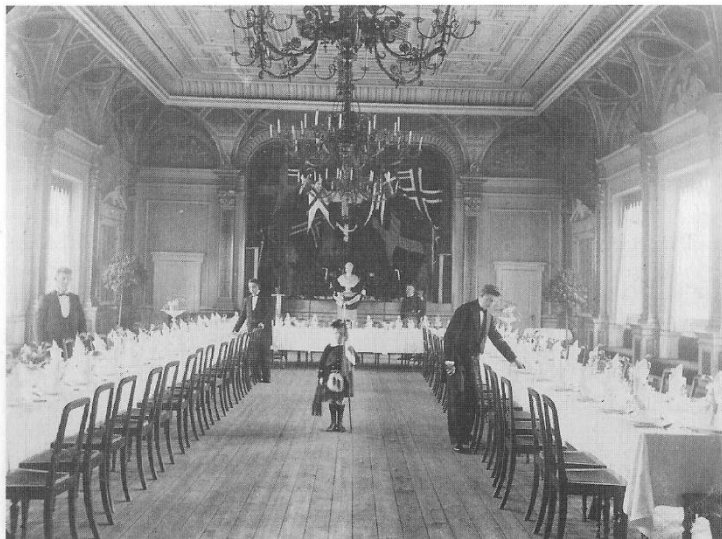
Den 2. februar 1880 inviterede bestyrelsen for Roskilde og Omegns Fugleskydningsselskab medlemmerne med damer til den første hjorteskydning i Prindsens sal. Det blev en festlig aften som foruden skydningen også bød på diletantkomedie, spising og bal.

Det var på Prindsen man kom - også for at blive set. Da en af byens købmænd blev

sat op i skat bebrejdede han sin kone, at hun havde haft sådan en flot ny kjole på til ballet på Prindsen. For han mente, at her lå forklaringen på skattestigningen: havde han råd til at betale sådan en kjole, så betalte han nok for lidt i skat.

Den bedste skildring set med karikaturens briller findes i Gustav Wied: Livsens ondskab (her i uddrag):

“Nå men i aften var der aftenunderholdning med bal i Borgerklubben. Det var byens største og fineste officielle festlighed. Den afholdtes hvert år i februar måned. Og der var damer, som allerede i begyndelsen af november overvejede deres kostumer... I “Stads Gammelkøbing”s teatersal var den store gaskrone tændt, og på siderne af de seks pillespejle strålede kandelabrene. Hoved ved hoved i tætte rækker sad publikum; herrerne i kjole og hvidt, og fruene og frøkenene i deres vildeste toiletter. Der herskede en næsten andagtsfuld stilhed i rummet. Man vovede næppe at drage ånde, så spændt var man. Nogle unge piger sad endogså med hænderne presset ind mod hjertet og med røde feberpletter på kinderne. Og rundt i krogene stod bestyrelsen og nød sin triumf. Man havde jo nemlig omsider formået den berømte forfatter og deklamator Henri de Madsen til at gæste klubben. Og hvad mere var: han var kommen! man havde ham inden for hotellets fire vægge!...” Det var teatrets salon-

Guldaldersalen dækket op til fest. I baggrunden skimtes J.C. Thorning og hans Just er skotten.

dekoration der blev anvendt og digteren deklamerede sådan, at han havde Gammelkøping for sine fødder, da han sluttede.” Salen var luftet ud. Man havde indtaget en styrkende souper nu skulle der danses. Langs væggene sad fruene strunke og stive i deres pynt og hustruvælde. Toiletterne blev underkastet sagkyndig kritik. Og havde man kunne ransage hinandens undertøj, i sandhed havde man vel gjort det. Borgmesterinde Rejesen skred frem langs rækkerne. Hun var iført stålgrå silkekjole og plumage. Og huldsaligt nedladende nikkede og smilede hun til alle sider.

Den fik hun til sit sølvbryllup! hviskede fru materialist Ribensie til fru bundtmager Hatteras (hun mente kjolen) - Den er 5 år gammel. Det ser man osse på snittet!. Og fru Hatteras hviskede tilbage: - Ja og Gud, hvor hun krør sig!... Vi lever dog virkelig under en fri forfatning!. Musikken, der havde remplaceret digteren oppe på scenen, begyndte at stemme violinerne. Ungdommen så forventningsfuld ud. Herrerne stod opstillet til højre og damerne til venstre. Men man kastede fyrige blikke tværs over gulvet.

Dikkedik-proprietær Heimann kom blond, smilende og hærdebred frem nede fra døren ind til restaurationslokalerne. Han havde fru boghandler Oppermann under armen. - Engager! mine herrer! råbte han og klappede i sine behandskede hænder - Engager! Engager!. Med Dikkedikken og fru Oppermann i spidsen marcherede de dansende nu salen rundt tavse og højtidelige. Dette var jo en slags præsentation. Klokken var tolv. Musikken trak vejret. Og der blev budt forfriskninger om. Plid-Hansen stod selv, friseret og i kjole, hende i døren til restaurationen og dirigerede de fire opvartere. Det var is og sherry. Man tog for sig af retterne. Og snakken steg til himlen”.

Således styrket begyndte dansen igen:

“I Kongelunden skal brylluppet stå med dans og klingende spil...

lød det oppe fra scenen, og rækkerne ordnede sig på ny. Der var nu kommet større glans i øjnene og højere farve på kinderne. Kavalernes skærmende arme lå fastere om damernes myge taljer. Hjerterne bankede, og læberne lo. Man begyndte at blive mennesker. Standsforskellen smeltede. Og de kritikløse engagements timer var inde. Hele salen var et snurrende virvar, en larmende og leende summen!. Lysekronen vuggede i lufttrækket fra de hvirvlende skorter, kandelabrenes prismer klirrede. Gulvet gængede. Og salondekorationens lærredsføjde oppe på teateret slog op og i. Klokken 4 1/2 tog de sidste gæster hjem.”

Familien Drachmann og andre besøgende på Hotel Prindsen.

I slutningen af november 1882 boede forfatteren og marinemaleren Holger Drachmann og hans familie på Prindsen, mens forhandlingerne om at leje 1. sal på Ros-

kilde Palæ stod på. Af breve skrevet på Prindsen fremgik det hvordan disse forhandlinger bølgede frem og tilbage. I begyndelsen af december så alt ud til at skulle mislykkes og da både Emmy Drachmann og alle 3 børn samtidig lå med alvorlige forkølelser, mente Holger Drachmann at nu måtte han slå Palæet ud af hovedet og prøve at finde et andet sted i Roskilde til familien, så han kunne "evacuere lazarethet her på hotellet", som han udtrygte det.

10 dage efter så alt helt anderledes ud: familien kunne flytte ind på Palæet, fru Drachmann og børnene var raske igen, men nu var det Holger Drachmann, der var forkølet. Han skrev til en ven at han var hypokonder, specielt når han havde "en for dømt forkølelse", så det var husets frue, der næsten alene måtte forestå flytningen til Palæet, mens Holger Drachmann havde ondt af sig selv på Hotel Prindsen.

Selvom der var andre steder i Roskilde, hvor der kunne overnattes og spises, så var Hotel Prindsen stadigvæk stedet "hvor man kom". O. H. Schmeltz gav i sin årbog til Roskildes historie 1800-1900 et par prøver herpå:

"20. november 1894 blev der i Hotel Prindsen afholdt et møde af 3-400 arbejdsgivere fra by og land udenfor København for at drøfte betimeligheden af oprettelsen af samvirkende arbejdsgiverforeninger for hele Sjælland. Der foresloges og vedtoges en resolution og besluttedes at nedsætte et udvalg til at arbejde videre for at fremme sagen.

Forfatteren Holger Drachmann havde "lazaret" på Prindsen

26. september 1895 afholdtes i Hotel Prindsen en fest til ære for landstingsmand, grev Scheel.

2. oktober 1895 ankom Hs. kgl. Højhed kronprinsen (den senere Frederik d. 8.) til Roskilde for i egenskab af hærinspektør at overvære kantonnementsøvelsen. Hans kgl. Højhed tog ophold på Hotel Prindsen. 4. oktober afsluttedes kantonnementsøvelserne med en stor manøvre mellem et syd-korps og et nordkorps, hvorefter der holdtes revue for Hs. kgl. Højhed kronprinsen med stab imellem Roskilde og Vindinge. Derefter afrejste Hs. kgl. Højhed fra Roskilde"

Hotel Prindsens 25 års jubilæum.

1901 kunne Prindsen fejre sit 25 års jubilæum, og det blev omtalt på følgende måde i Roskilde Avis:

"Den 10. oktober 1876 blev det nye hotel Prindsen i Roskilde indviet. Det var en stor begivenhed i vor by: et nyt, tidssvarende hotel med 21 vel monterede gæsteværelser foruden 77 andre lokaler, deriblandt en i enhver henseende yderst elegant udstyret festsal med tilhørende selskabslokaler. Der var for 25 år siden næppe noget hotel i landet, som turde rose sig af at have en sådan sal som hotel Prindsens festsal, det eneste var muligvis hotel d'Angleterres spisesal, som dog er en del mindre.

Og så serveringen!. Hotellets første vært var hr. A. Christensen, der nu residerer i Langelinies Pavillon. Hr. Christensen kom her til byen fra "Konstantia" ved København, hvorfra han medbragte mange nye ideer, og det viste sig snart, at han var den rette mand på den rette plads. Ved festlige lejligheder i det gamle hotel lød menuen altid på: Forloren skildpadde, kalvesteg og kransekage. Man kan derfor gøre sig en forestilling om, hvilken opsigt det vakte, blandt de hotelsøgende roskildensere, da hr. Christensen mødte op med sine flot sammensatte menuer, på hvilke der fandtes sådanne lækre sager som fiskefilet med champignons, fraseret kalkun, ægte skildpadde, østers, dyreryg, is o.s.v. Det var noget der kunne kildre en gastronomisk gane. Hr. Christensen vandt hurtigt publikums gunst og skabte sig en stor kunde- og vennekreds, som med sorg så ham vende tilbage til hovedstaden, hvor han fandt et større virkefelt.

Hotellet blev derpå bortforpagtet til hr. Schmiegelow, der afløstes af hr. Mathiesen, den nuværende ejer af hotel "Martens" i Randers, denne afløstes igen af hr. Haagen Jensen, og efter dennes død havde hans enke hotellet i et par år, hvorefter det bortforpagtedes til hr. Thorning.

Det blev altså hr. Thorning, der kom til at fejre hotellets jubilæum. Hr. Thorning lader i aften kapellet koncertere og giver derved roskildenserne lejlighed til på jubilæumsdagen at tilbringe nogle timer i den prægtige festsal.

Hr. Thorning her, ligesom hotellets første vært, ved mange lejligheder vist, at han forstår at sammensætte en menu, og han er i besiddelse af et udmærket arrangementstalant, men han føler ofte, at Roskilde kun ligger 4 mil fra hovedstaden: thi dette er sikkert grunden til, at hr. Thornings mange gode arrangementer ikke finder den støtte, som de fortjener.

Vi er imidlertid sikker på, at hr. Thorning ikke vil trættes. En god udsæd plejer jo i reglen også at give god høst, og hr. Thorning vil sikkert en gang få en god høst. Han fortjener det!”

Marie Thorning havde lært husholdning i Det Kongelige Køkken, hvad der smidte af på menuerne på Prindsen

J.C. Thorning og hans kone.

J.C. Thorning og hans kone omtaltes således af deres søn oversætter og teaterleder af Amatørteatret, Just Thorning:

“For mor var Roskilde byen i hendes tilværelse. Også far holdt meget af den, men egentlig forligte han sig aldrig rigtig med hotelvirksomheden - selv om fagets sammenslutning på Sjælland i væsentlig grad kom i stand på hans initiativ. Nogle af hans bedste stunder var, når han kunne gå op på sit helt private kontor på 1. sal og ved sin store pult hengive sig til sine sociale, sproglige og literære studier, der resulterede i en ret udstrakt skribentvirksomhed. Teater havde hans store interesse (som medlem af en københavnsk bankbestyrelse optog således indretningen af Det Ny Teater ham meget).

Han skrev en lang række skuespil. De var uden betydning, men skrevet med et vist håndslag. Og når Gustav Wied og han nu og da gik tur sammen, drøftede de muligheden af samarbejde, men det blev aldrig til noget. Ved en børnehjælpsdag opførtes en af fars enaktere. En anden gang havde far skrevet en folkekomedie: ”På afgrundens rand”, der af medlemmer af afholdsforeningen blev spillet på Prindsens scene som en advarsel mod umådeholden nydelse af spiritus.

Prindsen var et sted, hvor der altid skete noget, hvor alle havde travlt - jeg ikke mindst. Derfor står også den enkelte gang om året, hvor stilheden lagde sig over huset, i et særligt skær - juleaften. For een gangs skyld lå restaurationen tidligt i mørke, og dørene var lukket. Inde brændte lysene kun for os selv, for os alle uden undtagelse samlet til en fælles julefest”.

Lauritz Jacobsen og hans kone.

Hotellet ejedes indtil 1918 af aktieselskabet, og da det blev solgt, var det til forpagteren siden 1916 Lauritz Jacobsen. Den 1. april blev hotellet solgt og overdragelsen fandt sted den 15. juni. I jubilæumsskriftet fra 1926 omtaltes den nye ejer således:

“L. Jacobsen var en virksom og driftig mand. Han var født den 29. december 1874. Ligesom flere af sine brødre gik han som ung til restaurationsfaget, lærte på gode steder og satte sig som voksen grundigt ind i fag, bl. a. ved pladser i England og Tyskland. I de få år, der forundtes ham som ejer af Prindsen, kostede han meget på omforandringer og nyindretninger, og da han med stor arbejdsøve forbandt et klart blik for, hvad der måtte gøres for at holde restaurationen og hotellet på det niveau, som traditionen og tiden kræver, syslede han stadig med nye ideer. Hans medfødte og ved uddannelse yderligere udviklede respekt for stil og form gjorde, at blev et arrangement lagt i hans hånd, kom der altid noget smukt ud af det.

I sit arbejde støttedes L. Jacobsen brillant af sin hustru, fru Edith Jacobsen, født Abery. Hun var ham en trofast og interesseret medhjælper, og med støtte af sin søn, Walther Jacobsen, fortsætter hun den store virksomhed efter sin mands død, den 18. november 1921.

L. Jacobsen var en mand, der ved hele sin færd vandt sympati og agtelse. Han var en smuk type på den gode borger, arbejdsom, retsindig, brav, godgørende”.

Hotel Prindsens 50 års jubilæum.

Fru Edith Jacobsen kom til, som ejer af Prindsen, at fejre det gamle hotels næste jubilæum. 50 års festen blev fejret med maner. Bl. a. ved udgivelsen af et stilfuldt jubilæumsskrift, som blev omdelt ved festmiddagen. Jubilæumsskriftet var forfattet af Chr. Christensen og havde på omslaget en smuk farvelagt tegning af 1700- tals bygningen.

Hotellet var festligt smykket, her skildret af Roskilde Tidende:

“Lørdag nat havde Th. Wilhelmsen smykket Prindsens facade med flag, flagvimpler og danneborgsomvundne guirlander. På begge hjørner var opsat Roskilde byvåben, og midt for hotellet, over indkørselsporten, stod årstallene 1876-1926, 10. oktober, samt bogstaverne S.J.(Sveistrup-Jacobsen). Om aftenen oplyste projektører festligt hotellets stander.”

Fra Roskilde Dagblad dette klip af aftenens begivenheder:

“Kl. 5 1/2 samledes ca. 110 gallaklædte mennesker til fest. Det var formænd for de foreninger, der holder til på Prindsen, endvidere nogle af de mennesker, der gennem årene har været knyttet på særlig måde til Prindsen eller familien Jacobsen.

Medens Albergs orkester spillede en march, gik man til bords i den festpyntede store sal. Hotelbestyrer Walter Jacobsen bød straks velkommen og dvælede i sin tale ved Georg Christensens død.

Så gik man i gang med det omfangsrige program for middagen: Suppe Mimosas, fiskefilet med særlige raffinementer såsom krebs, slikaparges, kold høne i gelé, frugter i vinsaft, dyresteg og Jubilæums-is”.

Det var en festlig aften, hvor taler vekslede med sang, og der var prolog mellem den gamle og den nye tid og tableau bl.a. med en fremstilling af det begivenhedsrige øjeblik, da den unge løjtnant Sveistrup afleverer sin indkvarterings seddel til Agathe Johanne Hansen.

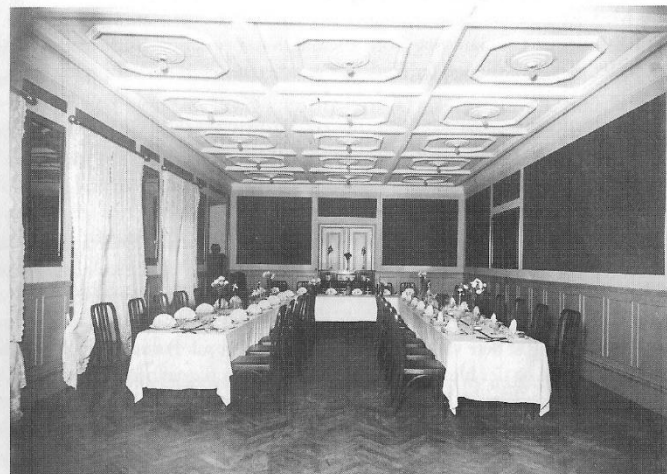
Hotel Prindsen omkring 90 års jubilæet.

Det skulle ikke være det eneste jubilæum familien Jacobsen fejrede på Hotel Prindsen. Under anden Verdenskrig blev hotellet omdannet til interessentskab, idet de fire søskende: W. A. Jacobsen, Ada A. Jacobsen, landsretsagfører Hans Jacobsen og inspektør Carl Holger Jacobsen købte hotellet af deres mor. W. A. Jacobsen blev bevillingshaver og direktør. Fru Edith Jacobsen døde 1948 og 8 år senere trak Hans Jacobsen sig ud af interessentskabet, da han etablerede sig i Næstved. Den 1.

oktober 1966 overtog Den danske Bank hotel Prindsens bygning, men interessentskabet fortsatte og kunne fejre hotellets næste jubilæum. I et interview i Roskilde Dagblad fortalte Walter Jacobsen følgende om hotellets historie:

Direktør W.A.Jacobsen har i anledning af jubilæet kigget i hotellets arkiv på loftet og har fundet en dagbog frem. Den overtog hans far Lauritz Jacobsen, fra Hans Gyldenbøj, og den fortæller mange interessante enkeltheder om hotellets drift for 50 år siden. Gyldenbøj har således noteret ikke blot bestillinger, men også indkøb, ansættelse af elever med videre.

Man kan læse sig til, at aktieselskabets ledelse har drøftet installation af centralvarme med restauratør Gyldenbøj. Men det afviste han med den begrundelse, at centralvarme ville være dyrere end kakkelovne, der blev installeret centralvarme i 1922, og det kostede ca. 25.000 kr. indtil da havde hotelkarlen måtte holde ild i ca. 50 kakkelovne samt nogle kaminer.

Opdækning i den lille sal under teatersalen, kaldet: Spejlsalen.

Lønkontoen for 1. måned i 1916 var for 11 ansatte 450 kr. Køkkenchefen fik 110 kr, hans højre hånd 55 kr. og en hotelkarl 40 kr. Foruden at holde liv i kakkelovne og kaminer skulle karlen sørge for at bære vand til hotelværelserne, for der var ikke indlagt vand. På det tidspunkt rådede hotellet over 15 værelser. Vi kigger videre i den nævnte dagbog, som blandt andet fortæller, at en

mand ved navn L. Andersen har bestilt 101 kuverter, bestående af suppe med boller, kalve- eller gåsesteg og is samt øl og snaps plus 1/6 madeira. Pris pr. kuvert 3,35 kr!.

I begyndelsen af 1916 er der opført en middag til en bankdirektør: suppe, fisk, kalkun, is og kaffe - 3,85 kr. En boghandler har tegnet sig for en virkelig fin middag til 7,75 kr: klar suppe med boller, kogt laks med hollandaise, skinke og tunge med gemyse, lammesteg samt flødeis. Vin pr.kuvert: 3 kr - med champagne 6 kr.

Til et skolebal er der rekvireret 300 kaffe med brød + 35 øre. Da vi begyndte, var teaterforestillingerne en meget væsentlig ting. Hotellet rådede over byens eneste teatersal, og de omreisende teaterselskaber fastlagde forestillingerne lang tid i forvejen. Desuden var der foreningsforestillinger og dilettantforestillinger, således velgørenhedsselskabet Samlerens berømte forestillinger.

Der blev givet omkring 30 forestillinger på scenen om året, men det er en saga blot. Med det antal siddepladser, der er tale om, kan de ikke klare vor tids generalomkostninger. De mange og store foreningsfester er det også sket med. I stedet er det blevet til mange familiefester, konfirmationer, bryllupper og sølvbryllupper. Desuden er vægten nu lagt på restauranten og værelsesudlejningen. Hotellet er meget stærkt belagt året rundt. Aktiviteten er der ikke noget i vejen med".

Kate og Frede Volfing.

I juli 1966 købte den daværende Landmandsbank hotel Prindsen. Overtagelsen skulle finde sted 1. oktober og familien Jacobsen forblev som forpagtere indtil 1. april 1967. Den 1. juli 1967 overtog Kate og Frede Volfing Hotel Prindsen. Der skete i de følgende år mange ændringer i det gamle hus: nyt køkken, ombygning af restauranten, nyindretning af flere værelser og af salonerne på 1. sal. Portnerlogen blev udvidet til det dobbelte og der blev indrettet en bodega, som fik navnet "Prinsessen". Der kom gårdhave og parkering. For at få plads til flere gæster på en gang blev scenen i den gamle teatersal fjernet, så salen kunne rumme 350 gæster. Alt dette var afsluttet inden bygningens 100 års jubilæum i 1976.

Ejerskifte.

3 år efter var der ejerskifte. Den 1. oktober 1979 blev det Per Winther-Andersen, Klaus Mitzler og Carl Schrødt's tur til at føre hotellet videre. I marts 1980 trådte Per Winther-Andersen tilbage.

Det viste sig at der kom trange tider for det gamle hotel. I juli 1980 standsede betalingerne, men driften fortsatte uhindret og de 2 indehavere forsøgte en rekonstruktion.

Kulturhus?

Allerede på dette tidspunkt var Roskilde Kommune i gang med forhandlinger om etableringen af et kulturhus i en del af bygningen. I april 1980 havde Planlægnings- og miljøudvalget, Biblioteks- og Kulturudvalget, Fritidsudvalget og Fritidsnævnet foreslået Hotel Prindsen, som det bedst egnede sted til et kulturhus. Lejen skulle omfatte: Den store sal med baglokaler, entresalonene, de øvrige saloner mod Rosenhavestræde og Algade, samt "Prinsessen" og den tidligere direktørbolig i tagetagen.

Fredning.

I august 1980 blev der lagt fredning på Hotel Prindsen. Bygningen var nu over 100 år gammel og dens facade var vigtig at beholde for bybilledet. Desuden var teatersalen og entresalonens rum, der burde bevares.

Dramatiske måneder.

Den 17. september 1980 kunne det læses i avisen, at Hotel Prindsen var til salg, og der blev efterlyst ny kapital. Den 15. oktober 1980 lukkede hotellet. Endelig den 18. december 1980 kunne det meddeles at Hotel Prindsen var blevet solgt. De nye ejere var direktørerne Vedsted Jacobsen og Helge Andersen. Overtjerner Svend Clausen skulle bestyre og lede et "nyt" Hotel Prindsen med 70 senge og 50 pladser i restauranten. Der forestod nu en tiltrængt istandsættelse og fornyelse af den del af bygningen, som ikke skulle være kulturhus, men inden da blev der den 28. december 1980 kl. 12-16 afholdt et stort udsalg af løsøre. Nu kunne istandsættelsen begynde fra bar bund og Hotel Prindsen genopstå i en ny skikkelse.

Hotel Prindsen åbner igen.

Den 5. marts 1981 genåbnedes Hotel Prindsen med en ny indgang. I virkeligheden var det den gamle indgang, som nu var blevet genskabt. Nyindrettet restaurant, nye selskabslokaler, ny reseption, nye værelser. Der var nu plads til at bespise 160 gæster og i hotellet var der 70 senge. Atter var Prindsen en del af Roskildes hverdag. I juli 1981 blev der indrettet udendørs servering mod Algade. Den lukkede træbygning "Sporvognen", hvis opsætning havde været et sikkert forårstegn, som fortalte at nu var det tid til at tænke på sommer og udendørsliv forsvandt og blev afløst af borde og stole direkte på fortorvet, som det havde været i "de gode gamle dage".

Kulturhus

Mens byens borgere i aviserne kunne følge hotellets skæbne, var planerne med et kulturhus ved at blive ført ud i livet. Der var meget at se til, først og fremmest skulle sce-

nen i den smukke teatersal genskabes, der skulle ansættes leder og andet personale, laves retningslinier o.s.v. Den 1. september 1981 kunne kulturhusets leder Leif Skov præsenteres, og den 2. april 1982 deltog 200 roskildensere i en festlig åbning af kulturhuset.

Hotel og Kulturhus

Vel var en del af hotellet nu kulturhus, men derfor kunne der godt genoplives en anden slags kultur i restauranten. Den berømte ædedolkenes klub, som Gustav Wied fortalte om i "Livens ondskab" blev genskabt i 1982 for en kort årrække.

Hvad der nok betød mere var at den folkekære "Sporvogn" vendte tilbage i juni 1984, så man igen i Roskilde kunne få forårsfornemmelser.

I 1985 forpagtede Martin Bank hotellet og restauranten blev også bortforpagtet og det er den endnu. Den nye forpagter begyndte en ombygning af hotellets indre. Dels skulle der følges med tiden, dels var det et gammelt hus. Blandt andet måtte 20 badeværelser renoveres på grund af svamp.

I 1987 købte Martin Bank Hotel Prindsen og året efter kunne det gamle hotel genindvies efter en større istandsættelse.

Imens blev også den del, som nu var kulturhus flittigt brugt. Med 200 indbudte gæster blev 10 året for oprettelsen fejret med talende, spillende og syngende gæster. I 1993 trådte Ole Andersen til som daglig leder af hotellet og nu begyndte ikke alene en istandsættelse, men også en markant udvidelse af hotellet. I kælderen kom der billard, solarium, boblebad og i sidefløjen mod Skt. Ols Gade - den fløj, som var bygget hvor de tidligere pestgrave havde været, blev der indrettet kursus- og mødelokaler. Ole Andersen greb tilbage i hotellets lange historie og tidligere tiders prominente gæster blev mindet. I 1994 blev Hotel Prindsen medlem af den verdensomspændende hotelkæde: Best Western Hotels. På 2 år blev belægningsprocenten den bedste nogen sinde, på det nærmeste fordoblet. I dag er Driftsselskabet Hotel Prindsen Aps daglige ledelse et parløb mellem Martin Bank og Ole Andersen. Senest er hotellet blevet udvidet fra 38 til 46 værelser, endda med en brudesuite, så i 300-året for hotellets begyndelse er det nu et tidssvarende og elegant hotel, der ligger på Roskildes hovedgade. Intet tyder på at den gamle gæstgivergård og senere hotel har udspillet sin rolle. Det er stadigvæk en ikke uvæsentlig del af Roskildes forrid, men hvad der er lige så vigtigt: Det har fulgt med tiden, det har klaret sig trods vanskeligheder og er blevet en vigtig del af Roskildes nutid og fremtid.

In 1993 Ole Andersen became the manager and the renovation went ahead apace. The hotel expanded considerably.

In 1994 the Prindsen Hotel became part of the world-wide chain Best Western Hotels. In its jubilee year the hotel is a managed house with Martin Bank and Ole Andersen in charge of its daily running. The occupation of rooms is higher than ever, so nothing suggests that the jubilee marks the end of an era: Quite the opposite. In the centre of Roskilde's main street is a contemporary, elegant hotel which with its facade is almost a symbol of the Algade. It has been a place where people have come together in joy and sadness. Here people have lived, eaten and worked for 300 years, through countless changes. It now enters the future with enthusiasm and courage.

Roskilde.
April 1995
Lotte Fang.

The Prindsen Hotel opened in 1695.

On March 1695 King Christian V decreed in a proclamation: "Concerning public hostleries and inns in Denmark" that preferably before St. Michael's Day (29 September) public houses should be opened in those market towns through which the mails passed. Shortly afterwards two royally sanctioned inns were opened in Roskilde: The Prindsen Hotel and the Hamburg Inn. The former in the Algade, the latter in the Skomagergade. Whilst the Hamburg Inn has now disappeared, the other one of these royal hostleries continues to exist and is in fine shape.

The Prindsen Hotel 1721.

It is no doubt the great fire of 1731 that makes it impossible to write the earliest history of the Prindsen. The first date we can be sure about is 1721 when the inn was owned by Christopher Berg. His name is to be found on a list of rooms drawn up in connection with Queen Louise's funeral on 2 April 1721, on which occasion the Prindsen was to accommodate two colonels and a squire of the chamber.

The Great Fire 1731.

The next time we hear about the Prindsen is in very tragic circumstances: on 7., 12. and 13. April 1731 Roskilde was struck by a terrible fire which pretty well destroyed all the buildings on either side of the Algade.

The Prindsen is re-built.

By now Christopher Berg was dead and his wife had taken over the business, so it was she who had to try and get the burnt out building replaced. The old inn had consisted of "69 windows" and was valued at 900 rix-dollars. The furniture and contents were worth another 120. To rebuild the burnt out building would be very dear so Anna Christina Berg restricted herself to a new hostelry with 57 windows, half-timbered in its construction. This was to cost 1600 rix-dollars.

Change of ownership.

In 1748 Madam Berg sold her business to Niels Andersen Blich but the new landlord could apparently have little success. After only two years he rented it out and then in 1752 sold it to Peder Steenstrup.

The Prindsen in difficulties.

It seems as if the Hamburg Inn won out in these years at the expense of the Prindsen. The next owner, Peder Brønne, complained about the high rates of tax and in 1767 in particular that his "income has shrunk and diminished considerably since almost all travellers go down to and stay with that titular carrier in the other hostelry". Since Peder Brønne was a turner by trade he decided to give up the Prindsen and take up his old trade again.

The Rosted family and the Prindsen.

Just when the Prindsen went over to its new owner is unclear but in the 1780's there was a new couple running the inn and the name Rosted was connected with the business until 1825 when Madam Rosted died. Anne Marie Rosted was born Borch and married the tenant of Anneberg farm, Carl Christian Rosted in 1771. After the marriage Carl Christian became mine host at the Prindsen. He died in 1787 however, only 46 years old. Now Madame Rosted had not just to bring up the three children, she had to run the inn as well. It was a difficult time but she earned the Prindsen a certain reputation as a good place to eat. People came from Copenhagen to enjoy the fine food at the Prindsen.

Francisco de Miranda.

Guests didn't just come from the capital: on 15 March 1788 a Venezuelan by the name of Francisco de Miranda came to Roskilde on his year-long journey round the world. In his diary he wrote: "As night fell I reached Roskilde. I found good lodging with Madame Rosted and the postmaster O. Zimmer brought me at once the enclosed letter from my friend Herr Anker, in which I was asked to wait for him until Monday. I drank tea and then ate a fricassée and that was all I had for dinner. And so to bed at 11."

The next day Francisco de Miranda visited Ledreborg Castle and the following morning it was the turn of Roskilde Cathedral. Then his good friend came and they had an enjoyable lunch together at the Prindsen. That evening Francisco de Miranda got his bill: "Madame brought me my bill which amounted to only 4 1/2 escudos - in truth most reasonable!". The bill still exists. It includes the fricassée, travel to Ledreborg and back and the lunch for two. Madame Rosted outlived all her three children and in her last years had her cousin's daughter Agathe Johanne Hansen in the house, training to be her successor. In 1817 Agathe Johanne Hansen married Niels Christian Sveistrup who gave up a military career to become mine host in Roskilde. First as manager for Madam Rosted, then after her death as the new owner of the inn.

Niels Christian Sveistrup.

He continued in Madam Rosted's footsteps and the Prindsen became the place for all the feasts and festivities which from time to time broke the monotony in little Roskilde. Captain Sveistrup built a new hall with a gallery, stage and a theatre that could be set up when travelling players passed through the town.

Hans Christian Andersen and the Prindsen.

The first time H.C. Andersen spent any length of time in Roskilde was in 1842. In his diary it says: "Very poor accommodation in the Prindsen, no blinds, so the people opposite had to roll theirs down each time I got changed. The sun burned its way in. The service was of course excellent. Home at 8; the first time I sleep in the town where our Kings sleep, I sleep badly. I sleep at the Prindsen."

H.C. Andersen was to feel more at home in the Prindsen, even though he never again spent the night there, for in 1863 he attended a theatre evening there with the wife of the Dean of the Cathedral, a performance at which two royal actors read various poems and a couple of Andersen's stories, including The Emperor's New Clothes, which aroused roars of laughter, as he noted in his diary.

The End of an Epoch.

In 1874 Captain Sveistrup died after running the Prindsen for 57 years. The hostelry was then auctioned. As nobody sought to buy it a small group of "good citizens" led by the mayor got together and set up a company with a view to buying the inn, pulling it down and erecting a modern hotel. They succeeded in their aim: in mid-May 1875 Madams Berg's building from 1731 were razed to the ground.

The new Prince.

It was one of the well-known architects of that time, Ove Petersen, who designed the new hotel. He often used elements from the French Renaissance as can clearly be seen from the hotel's facade. In January 1876 the new hotel could be offered for lease. Roskilde had acquired one of the most striking buildings in its town center.

As with the inn, the hotel quickly became the center for the citizens' festivities with balls, theatre performances and masquerades. The new leasee and his successors knew how to put together good menus and the lovers of good food in Roskilde rejoiced. Many guests came and spent the night: the writer and painter Holger Drachmann and his family lived at the Prindsen whilst negotiations went ahead for a place in the

Royal Palace in Roskilde. King Frederik VIII lived there whilst still Crown prince in order to attend a military exercise.

The Jacobsen family and the Prindsen Hotel.

In 1918 the company sold the hotel to the leasee since 1916, Lauritz Jacobsen. Once again a family was to set its mark on the hotel for a long period of time. It was run in the same good spirit but adapted to the times. Since her husband's death in 1921, Mrs. Edith Jacobsen had taken over and it was she who celebrated the 50 years' jubilee with the help of her son Walther, the new manager. During the Second World War the hotel was converted into a partnership consisting of Edith and Lauritz Jacobsen's children, who bought the hotel from their mother. Walther Jacobsen became licensee and director. In 1966 the Jacobsen family could again celebrate. The old hotel now had 90 years behind it, 50 of them under the leadership of the Jacobsen family.

The Prindsen Hotel is sold.

On 1 July 1967 Kate and Frede Volting took over the hotel. They set about changing the old house so it could continue to move with the times. A bodega and garden were set up and the old theater was knocked down so the hall could hold 350 guests. Everything was ready for the 100 years' jubilee.

Turbulent years.

In 1979 ownership changed again and in 1980 the facade, theatre and entrance became listed buildings. Negotiations were underway with the local authorities to lease part of the hotel as a cultural centre and finally the hotel was again offered for sale. New owners came in December and in March 1981 the hotel could once more open its doors with a new profile and in September the Cultural Center was inaugurated, recreating the beautiful old theatre.

Hotel and Cultural Center.

In 1985 Martin Bank leased the hotel and two years later he bought it. Once more there was talk about reconstruction and maintenance and in 1987 the hotel was back after a considerable renovation.

The Cultural Center was also in full swing and could celebrate its 10 years' jubilee with colours flying.

In 1993 Ole Andersen became the manager and the renovation went ahead apace. The hotel expanded considerably.

In 1994 the Prindsen Hotel became part of the world-wide chain Best Western Hotels. In its jubilee year the hotel is a managed house with Martin Bank and Ole Andersen in charge of its daily running. The occupation of rooms is higher than ever, so nothing suggests that the jubilee marks the end of an era: Quite the opposite. In the centre of Roskilde's main street is a contemporary, elegant hotel which with its fine facade is almost a symbol of the Algade. It has been a place where people have come together in joy and sadness. Here people have lived, eaten and worked for 300 years, through countless changes. It now enters the future with enthusiasm and courage.